Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 4 (259) | ГОД VII | БЕЛАСТОК 28 СТУДЗЕНЯ 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

Максім ТАНК

* * *

Я піў рачную плынь кіпучую,
Шум хваляў дальніх берагоў,
Піў на сустрэчах, на заручынах
Віно з біклагаў і рагоў.

Але нідзе такога смачнага
Не каштаваў напітку я,
Як той, якім з далоняў матчыных
Паіла Беларусь мая.

Як той, які з лістка кляновага,
З выбоінаў, з барозен піў,
З трыпутніку зялёных конавак
Знясілены ˘ дарозе піў.

ЗІМОВЫ КРАЯВІД

Фота: Г. Рагазінскі

БЕЛАСТОЦКІ ГАДАВІК

З пачаткам новага года выйшаў з друку трэці ўжо Статыстычны гадавік Беластоцкага ваяводства 1961 г. У Гадавіку знаходзім важнейшыя інфармацыі аб развіцці гаспадарчага, грамадскага і культурнага жыцця ў гадах 1955—1960 на Беласточчыне. Гадавік падае таксама параўнанні гэтых галін да агульнакраёвых. У некаторых выпадках параўнанні сягаюць года 1950.

Гадавік складаецца з двух частак: першая ў апісальнай форме ілюструе некаторыя выбраныя гаспадарчыя пытанні Беласточчыны за перыяд мінуўшай пяцігодкі. Другая — табліцы, якія паказваюць даныя з метэаралогіі, адміністрацыйнага падзелу і насельніцтва, працы, інвестыцый, прамысловасці і рамясла, будаўніцтва, сельскай гаспадаркі і лясніцтва, транспарту і сувязі, таварнага абароту і цэн, камунальнай і жыллёвай гаспадаркі, асветы, культуры і мастацтва, аховы здароўя і спорту, фінансаў (тэрытарыяльныя бюджэты, крэдыты насельніцтву, ашчаднасці). Гадавік умяшчае 260 такіх табліц і мае 371 старонку. Каштуе 25 злотых.

Заказы на Гадавік трэба складаць у Аддзеле статыстыкі Прэзідыум ВРН у Беластоку.

ЛЁН

Уладзімір Бірэцкі з вёскі Ляшукі (Гайнаўскі павет) закантрактаваў 0,80 га ільну. Атрымаў 470 кг валакна, за якое заплацілі яму 22.800 зл. плюс за насенне 2.400 зл.

Антон Пецюк з Есяновай Даліны (Сакольскі павет) закантрактаваў на валакно 2 га. Здаў 980 кг. валакна на суму 56.000 зл.

Прыклады на тое, як аплачваецца сеяць лён.

Ільнянае валакно вельмі патрэбнае нашай тэкстыльнай прамысловасці. Прадпрыемствы абароту ільном купляюць кожную колькасць ільнянога валакна і ўсё яшчэ адчуваецца яго недахоп. Трэба ведаць, што наша краёва прадукцыя ільну далёка не задавальняе тэкстыльнай прамысловасці. Дзяржава кожны год дадаткова купляе за граніцай 13.000 тон ільнянога валакна. 13 000 тон — які гэта магутны рэзерв даходу для сялян, і то высокага даходу. Прыклады вышэй паказваюць, што даход атрыманы з вырошчвання і апрацоўкі ільну значна перавышае даход з апрацоўкі іншых культур.

Вырошчванне — вырошчваннем, але ручная апрацоўка ільну на валакно напэўна не прыцягвае людзей. Сяляне зараз не злюбілі ручной апрацоўкі ільну, якой займаліся іхнія бабкі і прабабкі. Хоць і менш грошай, абы толькі не церці, не трапаць — хай гэта робяць машыны — разважаюць людзі. Іменна машыны. І калі б мець машыны да сушэння, трэння і трапання — тады іншая рэч. Маючы гэта на ўвазе, установы, зацікаўленыя ў шырэйшым вырошчванні ільну на валакно, плануюць ужо ў гэтым годзе выпрадукаваць і прадаць сялянам большую колькасць машын для паўмеханічнай апрацоўкі ільну (сушарні, церніцы, трапачкі). Дагэтуль было іх мала і каштавалі яны дарага.

Аднаму, аднак, заўсёды цяжка будзе купіць усе патрэбныя машыны. Таму плантатары ільну ў данай мясцовасці павінны аб'ядноўвацца ў гурткі апрацоўкі ільну і купляць машыны супольна. Так ужо зрабілі, напрыклад, плантатары

(Працяг на стар.5)

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

ІНТЭРВ'Ю З УНУЧКАМІ БАГУШЭВІЧА

Так ужо звычайна бывае, што мы цікавімся сваякамі выдатных пісьменнікаў, калі б нават яны і не маглі шмат новага паведаміць нам аб сваім слаўным продку. А сутыкненне з раднёй пісьменніка — гэта ж не толькі хвалюючае перажыванне; такая сустрэча дазваляе, зразумела, у пэўнай ступені аднавіць атмасферу, у якой ён жыў і тварыў, асабліва ў тым выпадку, калі размаўляем з яго блізкімі сваякамі. І вось мне пашанцавала. Нядаўна я наведаў унучак Францішка Багушэвіча, пражываючых у Польшчы. Плённай аказалася гэтая сустрэча. Нейк бліжэйшым стаў светлы воблік аўтара «Дудкі беларускай», у больш выразных абрысах з'явіліся перад вачыма тыя падзеі, якія адбываліся ў кушлянскім доме сям'і Багушэвічаў пасля смерці паэта. Хачу сёння падзяліцца з чытачамі «Нівы» сваімі ўражаннямі з пабыўкі ў Станіславы Тамашэўскай, пражываючай у Гіжыцку і ў Канстанцыі Пшэднікоўскай — жыхаркі Ольштына.

Пасля ўдакладнення адраса Станіславы Тамашэўскай я напісаў да яе пісьмо, на якое неўзабаве атрымаў адказ. Унучка Багушэвіча сардэчна запрашала мяне прыехаць у Гіжыцка, выказваючы адначасова сваё задавальненне, што «Ніва» зацікавілася лёсам самых блізкіх сваякоў яе дзеда. Наша сустрэча адбылася ў памяшканні С. Тамашэўскай. Дом, дзе яна пражывае, знаходзіцца ў цэнтры Гіжыцка, у адным з жывапіснейшых куткоў гэтага прывабнага курортнага горада. Унучка паэта прыняла мяне вельмі гасцінна. Неўзабаве на стале з'явіліся чорная кава і бабка дамашняга вырабу. Праўда, я аднекваўся, тлумачачы, што нядаўна вячэраў, аднак у адказ пачуў словы: «Гэта так ужо ў нас прынята, гэта кушлянскі звычай. Мой дзед і бабуля заўсёды цешыліся кожным госцем, з той толькі розніцай, што ў той час у модзе быў шыпячы самавар, і што там гаварыць — мая бабуля была ўмелай гаспадыняй, не то што я.»

Наша размова пачалася ад абмяркоўвання штодзённых спраў і турбот, якіх нямала ў кожнага чалавека. С. Тамашэўская наракала на самотніцтва, якое ёй надта надакучыла. «Мае дзеці, — адзначыла яна, — абзавяліся ўжо сем'ямі і рэдка мяне наведваюць. Лешэк жыве аж у Шчэціне, ён працуе па санітарнай частцы ў якасці тэхніка, а Станіслава — магістр хіміі — настаўнічае ў Варшаве. У яе раскошнае дзіцё — хлапец» — не без гордасці падкрэсліла С. Тамашэўская.

— Муж мой даўно ўжо не жыве, а я зараз працую ў камунальным прадпрыемстве, — дадала яна.

Добра сталася, што перад выездам у камандзіроўку я забраў з сабою «Нарысы беларускай літаратуры XIX ст.» Сцяпана Майхровіча. Чытачы гэтай каштоўнай працы напэўна прыпамінаюць сабе здымак сям'і Багушэвіча. Ён змешчаны побач з 144 старонкай. І вось гэты здымак аказаўся для ўнучкі Багушэвіча прыемнай нечаканасцю. Аказваецца, яна лічыла яго даўно загубленым і якая ж была радасць С. Тамашэўскай, калі ізноў магла ўзірацца ў твары сваіх найбліжэйшых: дзеда, бабкі, цёці Туні, бацькі — яшчэ хлапчука, Анны Галееўскай — адданага прыяцеля сям'і Багушэвічаў. На жаль, свайго дзеда — Францішка Багушэвіча

(Працяг на стар.3)

У СІДРЫ

ГС у Сідры, Сакольскага павета, невялікая. А ўсё ж такі, ад даўжэйшага часу, яна штогод выпрацоўвае немалыя зыскі. У 1960 годзе ГС выпрацавала 135 тысяч чыстага зыску, а ў мінулым годзе гэты зыск павялічыўся да 180.000.

Жыхары Сідры — гэта земляробы. Але з таго часу, калі ў Сідры пралажана чыгунку і пабудавана станцыю, пасёлак шмат ажывіўся. Беручы гэта пад увагу праўленне ГС пастанавіла пабудаваць адпаведную сталовую, дзе людзі маглі б атрымаць абед.

Бар ужо пабудаваны. Незадоўга ў ім будзе арганізавана кухня і сталовая.

Дзякуючы зыскоўнасці працы, ГС у Сідры мае магчымасць палепшыць умовы мясцовага гандлю (аднаўляючы крамы, закупоўваючы адпаведнае абсталяванне і г.п.) (вб)

ЗША не рэзыгнуюць з гонкі ўзбраенняў

Зараз знешнія муры Вашынгтонскага кангрэсу падвяргаюцца рамонту. Нягледзячы на дэфіцыт, які складае сем мільярдаў долараў у сёлеташнім бюджэце, хапіла яшчэ грошай на маляванне будынку, у якім знаходзіцца сядзіба найвышэйшых органаў ЗША.

Аднак у адсвежаных мурах Кангрэсу і надалей пануе гэта ж самая старая, кансерватыўная атмасфера. Хаця ўжо трэці тыдзень працягваюцца пасяджэнні Палаты прадстаўнікоў, няма ніякіх прыкмет, якія сведчылі б аб злагаджэнні амерыканскага курсу замежнай палітыкі. Сітуацыя тут гаворыць нам аб чымсьці зусім іншым; кожны дзень дае нам прыклады абвастрэння амерыканскага замежнага курсу, яго мілітарызацыі.

Старым, халоднаваенным духам характарызаваўся зварот прэзідэнта Кенедзі «Аб стане дзяржавы», з якім ён выступіў у першы дзень працы Кангрэсу. Праўда, Кенедзі з жалем адзначаў, што свет падзелены, і што гэты падзел заключае ў сабе патэнцыяльную небяспеку вайны, аднак зараз жа ўсю віну за гэтую сітуацыю зваліў на камунізм. Прэзідэнт ЗША ні адным словам не заклеймаваў каланіялізм і сваіх саюзнікаў, якія прапаведваюць прынцыпы рэваншу, а тым самым усеагульнай вайны. У выступленні Кенедзі быў толькі адзін заклік, накіраваны ў адрас амерыканскага народа, ад якога прэзідэнт патрабуе новай ахвярнасці, «неабходнай для барацьбы супроць камунізма».

Некалькі дзён пазней быў абвешчаны ў Вашынгтоне новы бюджэтны зварот, які шырэй паясняў урадавую праграму дзейнасці ў 1962/63 гаспадарчым годзе. Амерыканскія інфармацыйныя агенцтвы шумна рэкламавалі гэты зварот, як прадказанне «павышэння міжнароднага значэння ЗША» і «штуршок для гаспадарчай экспансіі». Мы не здзіўляемся гэтай рэкламай, таму што, як гэта звычайна бывае, разыходзіцца тут аб затушоўванне недахопаў прапанаванага тавару.

Новы бюджэт, калі ён будзе зацверджаны Кангрэсам, акажацца найбольшым у гісторыі ЗША. З 93 мільярдаў долараў, пачэрпнутых з гаспадарчых даходаў, урад ЗША хоча прызначыць 52,7 мільярдаў долараў на далейшыя ўзбраенні і ўтрыманне арміі. Другія ж галіны — сацыяльная гаспадарка, асвета, культура і навука — маюць задавеліцца толькі невялікімі сумамі.

Хаця творца тэорыі «халоднай вайны» і гонкі узбраенняў Дж. Ф. Далес ужо звыш двух год не жыве, аднак яго дух і надалей пануе ў амерыканскім Пентагоне. Усё гэта супярэчыць дэкларацыям Кенедзі аб быццам бы мірных імкненнях урада Злучаных Штатаў, аб патрэбе размоў аб разбраенні і забароне ядзерных выпрабаванняў. Варта яшчэ дадаць, што новы бюджэт ЗША абапіраецца на аптымістычных прадпасылках і таму мае мала рэальныя асновы. Можна дасягнуць высокіх даходаў, калі гаспадарка будзе інтэнсіўна развівацца, калі прамысловасць не падвергнецца рэцэсіі, калі ў сельскай гаспадарцы ўдасца паменшыць субвенцыі, і калі ўзрастуць паштовыя аплаты. Значна больш ёсць гэтых «калі». А ўсе яны падкопваюць рэальнасць амерыканскага бюджэту. Хаця Вашынгтон не прадбачвае ў гэты раз дэфіцыту, аднак нам здаецца, што такі «цуд» з'яўляецца мала праўдападобным. Больш праўдападобным здаецца, што ўвесь цяжар упадзе на звычайных амерыканскіх плацельшчыкаў, якія будуць плаціць значна большыя падаткі, каб пакрыць кошты ўзбраенняў.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ВЕСТКІ з БССР

ЛЕКЦЫІ ЧЫТАЮЦЬ ВУЧОНЫЯ

Вучоныя Акадэміі навук БССР і навуковыя супрацоўнікі вышэйшых навучальных устаноў Мінска сістэматычна прапагандуюць матэрыялы гістарычнага XXII з'езда КПСС.

Праўленне Таварыства па пашырэнню палітычных і навуковых ведаў накіравала ў вобласці 165 лектараў. Многія з іх ужо выступілі перад працоўнымі па некалькі разоў. Доктар гістарычных навук І. С. Краўчанка, напрыклад, пабываў у Гродзенскай вобласці. Ён прачытаў лекцыі «Камунізм — светлая будучыня чалавецтва». Кандыдат юрыдычных навук Ю. В. Шабанаў выступіў з лекцыяй «Марксізм - ленінізм аб дыктатуры пралетарыяту і перарастанні дзяржавы рабочага класа ў агульнанародную».

Шмат хлебаробаў сельгасарцелі «Камінтэрн» Магілёўскага раёна прыцягнула лекцыя «Глебы Беларусі і шляхі павышэння іх ураджайнасці». Яе прачытаў доктар сельскагаспадарчых навук А. Г. Мядзведзеў.

Кандыдат геаграфічных навук В. А. Навіцкі выступае з лекцыяй «Электрыфікацыя — стрыжань стварэння эканомікі камунізма». З цікавасцю праслухалі яе будаўнікі і шахцёры Салігорскага калійнага камбіната.

З лекцыямі аб гістарычных рашэннях XXII з'езда КПСС выступаюць таксама навуковыя супрацоўнікі вышэйшых навучальных устаноў Гомеля, Віцебска, Гродна і іншых гарадоў рэспублікі.

УПЕРШЫНЮ Ў КРАІНЕ

Хімікі Магілёўскага завода штучнага валакна ў творчай садружнасці з вучонымі Усесаюзнага навукова - даследчага інстытута штучных валокнаў і Цэнтральнага навукова - даследчага інстытута шэрсці ўпершыню ў краіне асвоілі выпуск дробнаразважнога жгутавага штапельнага валакна, прызначанага для пераапрацоўкі на спецыяльных тэкстыльных машынах - канверах.

Новаўвядзенню папярэднічала падрыхтоўка. На прадзільнай машыне зменена схема запраўкі нітак. Апараты адгонкі серавуглероду прыстасаваны для адначасовай апрацоўкі трох, а не двух штапельных жгутоў. Удасканалены аддзелачныя агрэгаты.

Гэтыя і іншыя новаўвядзенні дазволілі на дзеючым тэхналагічным абсталяванні выпускаць штапельнае валакно вагой 40 грамаў у адным пагонным метры жгута — у тры разы менш, чым раней. Пры гэтым усе валокны ў пучку цяпер паралельныя паміж сабой, маюць добрую эластычнасць і рассыпістасць (аддзяляльнасць адно ад аднаго). Гэта папярэдзіла паяўленне лямцавасці ў валакне, ліквідуе на тэкстыльных прадпрыемствах такія працаёмкія аперацыі, як рэзка жгутоў па даўжыні, трапанне і часанне валакна.

К канцу гэтага года прадпрыемства поўнасцю пераходзіць на выпуск дробнаразважнога жгутавага штапельнага валакна.

АНСАМБЛЬ ТРАКТАРАБУДАЎНІКОЎ

Добрай славай на Мінскім трактарным заводзе карыстаецца самадзейны танцавальны калектыў. У ім цяпер 70 маладых рабочых і работніц. За тры гады свайго існавання ансамбль заваяваў аўтарытэт не толькі ў працоўных г. Мінска, але і ў рэспубліцы.

У пастаноўцы ансамбля— 14 танцаў народаў СССР і краін народнай дэмакратыі. Ён 95 разоў выступаў у канцэртамі ў Мінску, Рызе, Брэсце, Барысаве, Чэрвені, Лагойску, Плешчаніцах, Капылі, Салігорску, а таксама ў саўгасах і калгасах рэспублікі.

У мінулым годзе заводскія танцоры выступалі ў Маскве, на інструментальным заводзе «Калібр», аўтазаводзе імя Ліхачова, на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР, у Цэнтральным парку культуры і адпачынку імя А. М. Горкага. Усюды гледачы цёпла сустракалі выканаўцаў народных танцаў.

За дасягнутыя творчыя поспехі калектыву ансамбля танца Мінскага трактарнага завода прысвоена назва народнага ансамбля танца.

Перадавыя людзі сямігодкі БССР. Кукурузаводы Уладзімір Кот (злева) з калгасу «Кастрычнік» Гомельскай вобласці і Цярэнці Радчанка з калгасу імя Леніна Магілёўскай вобласці, якія сабралі звыш 1200 цэнтнераў зялёнай масы кукурузы з кожнага апрацаванага імі гектара.

БЕЛАСТОЦКАЯ ХРОНІКА

*

15.І. наведалі Беласток намеснік старшыні Савета дзяржавы Балеслаў Пададворны і сакратар Савета дзяржавы Юльян Гарадэцкі.

*

16 і 17 студзеня ў Беластоку адбыўся агульнапольскі агляд вясковых танцавальна-разрыўковых джазавых калектываў.

*

19 студзеня ў Клубе міжнароднага друку і кнігі ў Беластоку адбылася сустрэча з дзеячамі Польскай Рабочай партыі.

*

20 студзеня ўступіў у дзейнасць Ваяводскі анкалагічны асродак. Атрымаў ён самае сучаснае абсталяванне і з'яўляецца 6-тым гэтага роду асродкам у краіне. Адкрыў Асродак пасол Зямлі Беластоцкай міністр здароўя др Ежы Штахельскі.

*

21 студзеня ГП БГКТ гасціла дэлегацыю Палітэхнічнага інстытута ў Мінску, якая на запрашэнне Вячэрняй інжынернай школы ў Беластоку прыбыла ў наш горад.

*

23 студзеня з нагоды святкавання XX гадавіны ППР у зале «Ягеленіі» у Беластоку адбыўся вялікі мітынг жыхароў горада.

Налепка кінуў у агонь сухую галінку і доўга ўглядаўся ў цемру, якая з усіх бакоў падступала да вогнішча.

І вось ён ізноў між салдат. Калі яны пакідалі Капцовічы, людзі яшчэ моцна спалі. Налепка ўспомніў пра Бэнку, які моцна пахрапваў у каморцы, і на сэрцы яго пацяплела. Ён ахоўвае сон Бэнкі і іншых хлапцоў, і яны яму вераць. Без іх ён не ўяўляў цяпер свайго жыцця і падумаў, што яму было б вельмі цяжка, каб ён адзін перайшоў да партызан. Яго замучыла б сумленне, што ён пакінуў іх і паклапаціўся толькі пра сябе. Што было б з імі? У чые рукі трапілі б яны?

Налепка добра разумеў, што прыцягнуць хлапцоў да супольнай барацьбы куды цяжэй, чым стаць героем самому. І ўсё ж ён выбраў першае.

Падзьмуў вецер, і з дрэў паляцела апошняе лісце. Да вогнішча падышоў Налепкаў конь і спакойна пачаў скубсці сухую калючую траву. Вогнішча ўжо дагарала. У цішы ночы чутно было раўнамернае хрумсценне коней, якое час ад часу перарывалася пырханнем. Раптам конь перастаў жаваць, узняў галаву і стаў, як скамянелы.

Налепка ўскочыў з месца, павярнуўся направа і пачуў, як трашчыць галлё і хлопае ў лужынах вада. Неўзабаве з цемры вынырнула каржакаватая постаць лесніка, з якім ён ужо два разы сустракаўся, за ім крочыў высокі, плячысты мужчына ў тужурцы і высокай папасе. Незнаёмы нахіліўся да лесніка, нешта прашаптаў яму і пакрочыў проста да Налепкі.

— Сабураў, — сказаў ён прыглушаным басам, сціскаючы Налепкаву далонь. — Даруйце, я крыху спазніўся.

Ён дастаў з кішэні пачак «Беламору» і працягнуў Налепку:

— Курыце?

— Толькі люльку. Але ад вашых не адмоўлюся.

Святло запалкі выхапіла на момант з цемры аблічча генерала Сабурава. Налепка звярнуў увагу на мужныя, суровыя рысы яго твару і спакойны позірк блакітных вачэй. Вось ён, легендарны герой, перад якім дрыжыць вораг.

Сабураў закурыў папяросу, кінуў у вогнішча сухую галінку і агледзеўся.

— Не вельмі зручна, — усміхнуўся ён, паказваючы на вывернуты пень, — але можна сесці, капітан.

Калі яны селі побач, Сабураў кінуў на зямлю недакураную папяросу і сказаў:

— Дык выходзіць, што мы цяпер з вамі суседзі.

Пагледзеўшы на Налепку з-пад сваіх густых бялявых брывей, ён дадаў:

— Вельмі рад, што пазнаёміўся з вамі асабіста, таварыш Рэпкін. Шкада толькі, што не маю часу шчыра пагутарыць з вамі бліжэй. Думаю, што вы на мяне не пакрыўдзіцеся, калі я скажу вам, што з намі вам будзе клопату больш, чым з мясцовымі атрадамі.

— На тое і мы тут, таварыш генерал.

Сабураў выцягнуў ногі, паклаў на калені рукі і звярнуўся да Налепкі:

— Перш за ўсё справа ідзе пра тое, каб нашы дзеянні не сустрэлі адпору з боку вашых салдат.

Налепка крыху падумаў і ціха сказаў:

— Гэта самае галоўнае, таварыш генерал.

— Я ведаю пра вас, таварыш Рэпкін. Але скажыце, вы паручаецеся за сваіх? Ведаеце, партызанская вайна мае свае цвёрдыя законы. Трэба, напрыклад, мініраваць мост, а на варце стаіць славак. А партызан павінен выканаць загад абавязкова.

Рэд. Мацей Канапацкі ў размове са Станіславай Тамашэўскай, унучкай Францішка Багушэвіча.

ІНТЭРВ'Ю З УНУЧКАМІ БАГУШЭВІЧА

працяг са стар. 1

— С. Тамашэўская не памятае. Яна нарадзілася дзесяць год пасля яго заўчаснай смерці. Паволі, пад уплывам добра вывучаных з дзіцячых год рысаў, адвображаных на сямейным здымку, пачалі аднаўляцца ў памяці ўнучкі паэта падзеі, якія адбываліся пад скляпеннем старога кушлянскага дома, у даўно мінулыя гады, калі яшчэ жывымі былі ўспаміны аб творцы «Дудкі беларускай», калі старажылам багушэвічавай сядзібы здавалася, што яе гаспадар вось, вось неўзабаве вернецца пасля даўжэйшай адлучкі, што было звычайнай з'явай у яго адвакацкай дзейнасці. На кавалачку паперы С. Тамашэўская рысуе план дома, дзе правяла сваё дзяцінства.

Жонка Францішка Багушэвіча, Габрыеля Шклённік.

— Вось тут быў салон, далей кабінет дзеда, а за ім пакой, прызначаны для дзяцей, — паясняе яна. Слухаю ўважліва і не спыняю расказа...

«Памятаю, у салоне, перад трумо стаяла скрынка з чырвонага дрэва, ад якой ключык знаходзіўся заўсёды ў бабкі. Гэтая скрынка была ў вялікай пашане, і ніхто крамя бабкі не меў да яе доступу. У нашых дзіцячых галоўках, здольных да фантазіі, узнікала ўяўленне аб нейкіх захаваных тут скарбах. Бывала, вячэрняй парою мы, гэта значыць я і мае сёстры, Кастуся і Габрыся, падыходзілі да таямнічай скрынкі, нешта паміж сабою шапталі і расказвалі казкі, у якіх столькі гаварылася аб зачараваных скарбах і дзівосных здарэннях, а ў галоўках няўмольна ўзнікала адно і тое ж самае пытанне, што ж урэшце знаходзіцца ў гэтай скрынцы? Толькі значна пазней, у гады сталасці, мы даведаліся, што ў ёй знаходзіліся лісты Элізы Ажэшка да нашага дзядулі, рукапісы яго вершаваных твораў і здаецца штось напісана прозаю, нейкі дакумент з подпісам польскага караля Станіслава Аўгуста і іншыя сямейныя памяткі, аб якіх цяжка ўжо сёння ўспомніць, што сабою ўяўлялі. З прыходам вясны, — працягвае Станіслава Тамашэўская, — бабка заўсёды прыступала да парадкаў, у якіх дапамагала ёй цёця Туня — дзедава дачка. Вясеннія парадкі якраз супадалі з гадавінай смерці дзеда, які памёр у красавіку. Як сёння памятаю, бабка адчыняла куфар, адкуль вымала зляжалую праз зіму вопратку. Нейкай урачыстай для ўсіх нас была хвіліна, калі яна разраўноўвала паўстанцкі мундзір дзеда. У той момант у яе вачах паказваліся слёзы, а мы ўсе, згуртаваныя вакол куфра, ні зварухнуліся... Мой дзед быў жа ж удзельнікам студзеньскага паўстання. За бібліятэчкай стаяла яго дубальтоўка, якую таксама ўсе вельмі шанавалі. Мабыць з ёю дзед і быў у атрадзе. На вялікі жаль, у 1919 годзе гэтая дарагая ўсім нам памятка была сканфіскавана. Ды што тут гаварыць, дзве сусветныя войны шмат прычынілі злыбяды. Многае згарэла ці проста прапала, а толькі нешматлікія ўцалеўшыя памяткі захоўваюцца, як я чула, у доме-музеі майго дзеда ў Кушлянах. Гэта сапраўды цудоўна, што з такой клапатлівасцю ставяцца да іх там, на Беларусі. Не ведаю сёння пра любімае крэсла дзеда, у Кушлянах застаўся таксама яго сярэбраны кішэнны гадзіннік з характэрным цыферблатам, уяўляючым сабою анёльчыкаў, якія адмервалі гадзіны, ударaючы малаточкамі ў мініятурныя званочкі. Памятаю, такі самы гадзіннік я калісь, перад вайною, бачыла на выстаўцы гадзіннікаў у Кракаве. Асабліва ўрэзаліся мне ў памяць два вялікія партрэты, дзеда і бабкі, якія віселі над фартэпіяна. Дзед дбаў пра музычную культуру сваёй сям'і. Колькі ж намаганняў палажыў, каб яго любімая дачка, Туня, якая валодала мілагучным каларатурным голасам працягвала сваю музычную адукацыю. Яна была нават у Італіі, дзе мела выступіць у Міланскай оперы «La Scala». І тут нечакана звалілася бяда; цёця Туня прастудзілася і назаўсёды страціла голас. Якое ж гэта было няшчасце для яе самой, як перажываў наш дзед, усе кушлянскія, проста цяжка ўявіць! Цёцю Туню мы ўсе надзвычай любілі. Яна была дасканалым арганізатарам дзіцячых гульняў. Бывала, на Лысай гары, дзе зараз ляжыць камень з надпісам, ушаноўваючым памяць дзеда, мы раскладалі агонь і да позніх вячэрніх гадзін, а часам нават і за поўнач спявалі песні, вадзілі харавoды, наладжвалі розныя гульні, душой якіх была цёця Разам з намі заўсёды забаўляўся вясёлы гурт сялянскіх дзяцей. Якія ж

(Працяг на стар. 4)

ЗАМЕТКІ З ВЫСТАЎКІ

Мастацкая выстаўка прац Аляксандра Хомчыка, адкрытая 2.І.62 года ў клубе «седмю» у Беластоку, складаецца з 14 палотнаў.

А. Хомчык з'яўляецца студэнтам Вышэйшай школы мастацтва ў Гданьску. Сабраныя на выстаўцы карціны прадстаўляюць сабой пейзажы з Эльблонга, утрыманыя ў цёплых адценках колераў, багатыя светам, адчуваецца ў іх лёгкасць разагрэтага сонцам паветра. Малады мастак разам з аднакурснікамі летам 1961 г. знаходзіўся на пленэрных занятках у Эльблонгу.

Аднак пры больш дакладным поглядзе на карціны заўважаецца паспешлівасць, з якой гэтыя карціны маляваліся. Таму некаторыя з іх пакідаюць уражанне каляровага накіду.

Да найбольш слабых работ, прадстаўленых на выстаўцы, трэба залічыць два партрэты натуршчыц. Гэтыя карціны і ў сэнсе эскіза і ў падборы фарбы недапрацаваныя. Адчуваецца, што яны маляваліся ў значнай меры па памяці, а не з натуры.

✲

Цяжка цяпер прадбачыць, як будзе ў будучым развівацца творчасць маладога мастака, аднак смеласць у фарбах і свой арыгінальны погляд на тэму даюць падставы спадзявацца ўбачыць у ім у будучыні добрага мастака.

Хочацца верыць, што А. Хомчык пасля сканчэння школы вернецца на Беласточчыну, і на яго будучых палотнах адаб'ецца прыгажосць родных куткоў (А. Хомчык родам з Паўднёвага Вострава, Сакольскага павета).

Выстаўка была арганізавана Галоўным праўленнем БГКТ.

эСКа

Пейзаж. Мал. А. Хомчык

— Разумею. Выберу самых надзейных.

— Добра, капітан.

✲

Твар палкоўніка быў бледны, а вузкія губы моцна сцяты.

— Чым займаецца служба бяспекі? — пацiснуў ён плячыма і скоса зірнуў на Браўніса. — Да сённяшняга дня я не ведаю, хто такі Рэпкін. Вы гаворыце, што Рэпкіна расхвальваюць бальшавікі. Відаць, ён не маленькая рыбка.

Маёр Гірнер апусціў вочы і, памаўчаўшы хвіліну, сказаў:

— Робім усё, што можам, пане палкоўнік.

Худы, выцягнуты твар палкоўніка стаў яшчэ даўжэйшым.

— Мяне цікавяць вынікі! — абарваў ён маёра.

Дзверы імкліва адчыніліся і ў пакой увайшоў палкоўнік Палфоўсэк. Маёр Гірнер устаў і пайшоў насустрач.

— Пан палкоўнік Ляўбэ, ад'ютант адмірала Канарыса, — сказаў ён ціха і звярнуўся да палкоўніка: — Палкоўнік Палфоўсэк, камандзір славацкай дывізіі.

Яны прывіталіся і Палфоўсэк сеў. Палкоўнік Ляўбэ некаторы час моўчкі пазіраў на яго, а пасля працадзіў скрозь зубы:

— Што гэта значыць, палкоўнік? У вашай дывізіі кіпіць падпольны рух. Вы патураеце бандытам! Вы ж немец.

Палфоўсэк прыціснуўся да спінкі стула і цяжка праглынуў сліну. Вушы яго шылам пракалола пытанне палкоўніка Ляўбэ:

— Ведаеце, хто такі Рэпкін?

— Не ўдалося мне пакуль выявіць гэта, — чырванеючы, адказаў Палфоўсэк. — Падазраваў ад'ютанта камандзіра палка Налепку. Але нядаўна, калі той быў у Славаччыне, тут забілі обер-лейтэнанта Вольфа.

— Не бачу ніякай сувязі, — заёрзаў, нібы на вуголлях, палкоўнік Ляўбэ...

— Справа ў тым, пане палкоўнік, — адказаў Палфоўсэк, — што на месцы забойства была знойдзена лістоўка за подпісам Рэпкіна. Налепкі тады тут не было. Найбольшая колькасць славацкіх салдат уцякла да партызан таксама ў той час, калі ён быў у Славакіі.

Палкоўнік Ляўбэ нервова курыў сваю сігару. Яму прыпомнілася гутарка з Канарысам, які даручыў яму навесці парадак у славацкім палку. Твар яго выцягнуўся, ён аблізаў языком свае сухія губы і, абапёршыся далонню на край стала, сказаў:

— След Рэпкіна шукайце ў штабе бандытаў.

Нахіліўшыся да Браўніса, ён ціха дадаў:

— Даю вам дзесяць дзён тэрміну. Увечары мне паведаміце, — палкоўнік павысіў голас, — якія захады зроблены.

Палкоўнік Ляўбэ глянуў на дзверы. Браўніс ускочыў з месца, выцягнуўся, як струна, шчоўкнуў абцасамі і шпаркім крокам выйшаў у калідор.

Ён увайшоў у пакой начальніка варты і ад здзіўлення ледзь не разявіў рот: ля стала стаяў кучаравы юнак з блакітнымі вачыма.

«Гэта ж Біненка» — падумаў ён.

Саша ўзрадаваўся, нібы на далёкай чужыне сустрэў знаёмага. Але праз хвіліну ён успомніў, што ашукаў Браўніса ў Оўручы: абяцаў працаваць разам, а сам знік.

Браўніс спыніўся перад ім, шырока расставіўшы ногі, і нядобрая ўсмешка прабегла па яго твары.

— Стары знаёмы! Як ты трапіў сюды?

— Я ішоў у Капцэвічы. Сяброўка там у мяне ёсць.

Браўніс закурыў сігарэту і сеў ля пісьмовага стала. Ён меў цвёрды намер разлічыцца з юнаком, але, падумаўшы крыху, рашыў выкарыстаць яго. Узяўшы сябе ў рукі, Браўніс сказаў:

— У Оўручы ты даў распіску. А што ты скажаш, калі я загадаю цябе расстраляць?

(Працяг на стар. 7)

ДУБРОЎСКІЯ НЕПАЛАДКІ

КАМУ ЎГНАЕННІ, КАМУ?

Сяляне Дуброўскага павета штогод шмат купляюць мінеральных угнаенняў. Яны ўжо даўно пераканаліся аб іх карысным уздзеянні на пабольшанне ўраджайнасці палёў. Але яшчэ да гэтай пары незабяспечыліся гэтым «чароўным» парашком. Чаму? А можа няма яго ў магазінах ГС-аў? Адказваем. Мінеральнымі ўгнаеннямі ГС-ы Дуброўскага павета перапоўнены. Яны нават не могуць складаць заяў аб дастаўцы большай колькасці нават з той простай прычыны, што няма дзе іх палажыць. А сяляне, на жаль, да гэтай пары яшчэ не прыступілі да пакупкі мінеральных угнаенняў.

— Яшчэ да сяўбы далёка, — можна пачуць такія словы ад гаспадароў на вёсцы. Яны не ведаюць, што вясною цяжка будзе купіць угнаенні, што іх у магазінах ГС-аў далёка не хопіць усім жадаючым. У дадатак да таго, вясною ўзрасце запатрабаванне на мінеральныя ўгнаенні ва ўсіх гаспадароў ва ўсёй краіне. А каб цяпер былі распроданы мінеральныя ўгнаенні, дык ГС-ы маглі б да вясны зноў запоўніць імі магазіны і тады кожнаму хапіла б.

Значыць трэба, каб ведалі аб гэтым сяляне, значыць неабходна трэба тлумачыць сялянам. На жаль гэтага не робяць ні павятовыя сельскагаспадарчыя ўлады, ні працаўнікі ГС-аў. І таму яшчэ гаспадары не прыступілі да пакупкі мінеральных угнаенняў. Гэта можа прычыніцца да вялікіх страт у сельскагаспадарчай прадукцыі, бо ўсім вядома, што калі не кінецца ў зямлю «чароўнага» парашку, дык будзе пуста ў мяшку».

ЗДЗІЎЛЯЮЧАЯ БЯЗРАДНАСЦЬ

Дуброва з кожным годам набірае рыс мястэчка. У сувязі з тым з кожным годам растуць запатрабаванні яе жыхароў. Асабліва ёсць неабходнасць як мага хутчэй наладзіць справу масавага харчавання. Тут асабліва многа выступае недахопаў.

У гэтым мястэчку ёсць адзіны бар і адзіная сталовая. У бары ніколі няма гарачых блюд, а халодных закусак таксама мала. Многа толькі гарэлкі.

У сталовай трохі лепш. Там ужо ёсць гарачыя блюды, але асартымент іх таксама вельмі бедны. Няма там такіх дадаткаў да блюд, як «сурвкі» (кішонай капусты), буракоў, а летам каляфёраў.

Па-суседску у адлегласці трох кіламетраў ад Дубровы, у Ружаным Стоку знаходзіцца сельскагаспадарчы тэхнікум, які вырошчвае многа гародніны і на яе зусім не мае збыту. Буракамі і каляфёрамі там кормяць быдла ў той час, калі Дуброва на гэтыя прадукты мае вялікае запатрабаванне.

Якая ж бязраднасць кіраўнікоў харчовых установў! Дзе ж клопаты аб чалавеку, аб сваім кансуменце?

У Дуброве ў гэтых двух установах масавага харчавання выступае яшчэ адна непрыемная справа. Няма каму падрыхтаваць блюд і закусак так, каб яны былі смачнымі. ГС тлумачыць гэта вось як: — няма ў нас спецыялістаў, і няма на гэта рады. Вось, менавіта, бязраднасць, і гэта галоўнае. У Беластоку і Аўгустове ёсць гастранамічныя тэхнікумы. І ёсць шмат выпускнікоў гэтых тэхнікумаў, сярод якіх многія не працуюць у гастраноміі. Чаму ж не ўзяць спецыялістаў з па-за Дубровы? Чаму ж не даць аб'яваў у газетах, што патрэбныя такія спецыялісты? А яны напэўна знайшліся б і ахвотна працавалі б па сваёй спецыяльнасці. **(мх)**

ПОМСТА

Ліпнёвая ноч цёмным крылом прыкрыла вёску, калі, гарланячы на ўсе свае магутныя грудзі, вяртаўся дамоў Сцяпан.

У Беластоку ён спаткаў знаёмых — дый пры свяце асушылі літроўку. Ішоў напрасткі праз поле, межамі, паміж вузкімі шнурамі. Быў ужо недалёка забудаванняў, калі неспадзявана ўпароўся на нейкую перашкоду. Спатыкнуўся, схапіўся рукамі, і балюча іх пакалоў калючкамі.

А... здзівіўся.

— Гэта Рыгор — каб яму колькі ў бок — калоў панатыкаў і калючым дротам праезд выгарадзіў.

Гэты праезд даўно станавіў косць нязгоды паміж Сцяпанам і Рыгорам. Праўда, праходзіў ён праз поле Рыгора, але яшчэ бацька Сцяпана заўсёды без перашкод тут ездзіў на сваё палетка. Гасцінцам да яго трэба было лішнія два кіламетры аб'язджаць. Вясною Рыгору ўздумалася праезд заараць.

Суседзі раілі Сцяпану праз суд даходзіць права праезду. Але Сцяпан не зносіў суда. Быў раз за сведку. Ён рослы, дужы мужчына, чуўся ў судзе як вучань, які правініўся перад настаўнікам. Поў дня блудзіў бы па доўгім калідоры калі б не знаёмы, які завёў і паказаў яму патрэбную залу. Дый гады могуць прайсці, пакуль ты чаго праз суд даб'ешся, а тут зараз ездзіць трэба.

— Хай лепш Рыгор падае ў суд, — сказаў Сцяпан і ездзіў па пасевах Рыгора.

А цяпер Рыгор калючым дротам загарадзіў.

— Я яму гэтымі каламі галаву пашчаплю, — крычаў Сцяпан. — Дый на дратах на асіне павешу.

Ён забраўся да вырывання калоў. Але яго рукі, якія без цяжкасці закідалі на воз пяціпудовыя мяхі — цяпер адмаўлялі паслухмянасці.

— Што ты ўпіўся, дый чужыя платы ламаеш, — адазваўся да яго Рыгор, для асцярожнасці трымаючыся здалёк.

Пасля гэтага пачалася слоўная перапалка, аж сабакі па ўсёй вёсцы брахаць пачалі.

У гэтым часе з мясцовай лавачкі вярталіся Янка і Юстын. Яны там выпілі некалькі бутэлек віна і ішлі вясёлыя. У кішэні Янкі булькатала ў бутэльцы недапітае віно.

— Чуеш, Сцяпан расхадзіўся, Рыгора скрыўдзіць можа. Хадзі, паможам яму, — сказаў Янка.

Янка меў са Сцяпанам свае неўрэгуляваныя справы. Шнуры іх найлепшай зямлі ляжалі побач. Шнуры вузкія, упоперак не ляжаш. Галава будзе на полі аднаго суседа, нагамі збожжа другога патопчаш. Затое даўжэзныя — па пяць кіламетраў сама менш, хоць ён іх не мераў.

— Межы ў мяне, — хваліўся ён, — даўжэйшыя, чымсьці не ў адной дзяржаве. Ён чытаў у газеце аб гэткай дзяржаве, назва якой: Сан Марына, прыпамінаўшай мілагучнае жаночае імя. Гэтыя ж даўжэзныя межы акружалі ўсяго сем гектараў поля.

І вось Янку і Сцяпану пайшло пра гэтую мяжу. Адзін другога падазраваў, што ўворваецца ў яго поле. Знакаў гранічных не было, а на такой адлегласці спраўдзіць было цяжка. Здараліся спрэчкі. Вядома, на палец уарэшся, на працягу не-

НАВАГОДНІ БАЛЬ У ВАРШАВЕ

Беларускае, Рускае і Украінскае Таварыствы ў Варшаве 13 студзеня г. г. сарганізавалі сваім членам навагодні баль у зале Вышэйшай школы грамадскіх навук. Прыгожая, добра ўбраная зала, адборны аркестр, багаты буфет — гэта гарантыя таго, каб баль назваць удалым. Арганізатары балю падумалі і аб такіх атракцыях, як паказ таварыскага танца ў выкананні танцавальнай пары з балетнай школы і выбар каралевы балю, якой засталася студэнтка другога курса Кафедры беларускай філалогіі пры Варшаўскім універсітэце.

Звыш трохсот чалавек да самай раніцы весела правяло час, дзякуючы арганізатарам балю за так прыемную забаву. **В. Ш.**

Сям'я Францішка Багушэвіча.

ІНТЭРВ'Ю З УНУЧКАМІ БАГУШЭВІЧА

(Працяг са стар. 3)

незабыўныя гэта гады! Часта, сустракаючыся са сваімі сёстрамі, мы ўспамінаем гэтае мінулае, якім так моцна даражым. Толькі вось гэтыя сустрэчы і яшчэ нешматлікія ўцалеўшыя здымкі нагадваюць нам незабыўны кушлянскі перыяд».

На момант унучка паэта спыніла расказ, каб прынесці мне гэтыя здымкі. Неўзабаве на стале з'явіліся пажоўклыя, каштоўныя фатаграфіі. Адна з іх непасрэдна звязана з Францішкам Багушэвічам. Тут адвображана капліочка, абваколена плотам. Яе гісторыя заслугоўвае на нашу ўвагу, таму што адлюстроўвае больш цікавы момант з біяграфіі паэта. Як вядома, пасля падаўлення студзеньскага паўстання царская адміністрацыя супольна з праваслаўным духавенствам пачала «наварочваць», паводле выражэння Багушэвіча, беларусаў - католікаў у праваслаўе. Гэты факт знайшоў адлюстраванне ў вядомым вершы Багушэвіча п.з. «Хрэсьбіны Мацюка». Аднак не толькі ў паэзіі праявіўся пратэст Багушэвіча супроць гэтых падзей. Як адзначае Станіслава Тамашэўская, на працягу адной ночы паэт разам з суседзямі - сялянамі пабудаваў гэтую каплічку, каб даць выраз таксама і ў такім выглядзе сваім настроям. А гэта, безумоўна, быў доказ вялікай адвагі Багушэвіча ў той бурны час.

Агледаю наступныя здымкі.

— А гэта мой бацька ў пецярбургскія гады, — паясняе Станіслава Тамашэўская, — яшчэ студэнтам архітэктурнага факультэта. Ён у Вільні, у міжваенныя гады, супрацоўнічаў з вядомым тагачасным архітэктарам праф. Вівульскім. «Ацічэк» — як мы называлі свайго бацьку — вывучаў таксама мастацтва і праз нейкі час з'яўляўся асістэнтам праф. Фердынанда Рушчыца ў Вільні. Карціны бацькі ўпрыгожвалі сцены нашых пакояў. Яны праўдападобна беспаваротна загінулі. Прынамсі ні ў мяне, ні ў маіх сясцёр нічога з яго творчага набытку не захавалася. Я, расказваючы аб цёці Туні, адзначыла яе здольнасці да спеву. А вось «ацічэк» быў таксама музыкальным. Ён лічыў гадзіны, праведзеныя са скрыпкай, самымі прыемнымі. Вядомым было адно здарэнне, аб якім зараз успомніла. Калісь мой бацька выпадкова сустрэўся з жабраком, вандруючым па сялянскіх сядзібах і панскіх маёнтках і зарабляючым ігрой на скрыпцы. Ён нейк зацікавіўся вонкавым выглядам гэтай скрыпкі і ўзяў яе ў рукі, каб дакладней агледзець інструмент. Якое ж было здзіўленне, калі прачытаў на ёй назву вядомай старой італьянскай фірмы «Страдыварыус». За невялікія грошы гэты жабрак згадзіўся расстацца са сваёй скрыпкаю.

Займаючыся жывапісам, бацька ў Вільні пазнаёміўся з унучкай польскага паэта Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі), якая таксама была паклонніцай пэндзля. Гэтае знаёмства хутка ператварылася ва ўзаемнае каханне, і амаль Людвіка Кандратовіч не стала жонкай «ацічка». Яна зараз пражывае ў Вільні. Прозвішча Людвікі па мужу Бялецкая. Ведаеце, не толькі музыка і жывапіс хвалявалі бацьку. Ён хіба атрымаў у спадчыну ад нашага дзеда схільнасці да паэзіі. Запомніўся мне толькі адзін верш, менавіта дзякуючы таму, што быў упісаны «ацічкам» у нашыя дзіцячыя альбомікі. Паслухайце:

„Smutny kwiatek już przekwita,
Traci swe kolory,
A motylek wciąż go pyta
Czyś kwiatku nie chory?

Mój motylku, nie rozumiesz,
Że czas życia leci...
Bo choć fruwać pięknie umiesz
Śmierć też ciebie zgniecie.“

Мой позірк паў на аўтара гэтага журботнага вершыка. Я ўзяў фатаграфію ў рукі і адвярнуў яе. «Маёй Юзі — 1906 г. Томы» — віднелі словы.

Сын Францішка Багушэвіча, Тамаш Вільгельм Багушэвіч.

— А гэта напісана рукою бацькі, які падарыў свой здымак Юзэфе Маркоўскай — маёй маці. Дом Маркоўскіх знаходзіўся непадалёк кушлянскай сядзібы. «Ацічэк», — працягвае Станіслава Тамашэўская, — памёр у лютым 1929 года. У гэтым жа самым годзе, летам, назаўсёды пакінула нас бабка. А цёця Туня, якую вы бачыце вось на гэтым здымку, памерла ў Ашмяне каля 1936 года. Яе жыццё не склалася шчасліва. Праўда, яна выйшла, як кажуць, добра замуж, аднак яе адзіны сын — Франулек — недасягнуў паўналецця і памёр. Якое ж гэта было добрае дзіцё, як

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

калькі кіламетраў вунь які кавалак збярэцца.

Да больш сур'ёзных канфліктаў паміж імі не даходзіла. Сцяпан быў чалавек спакойны, згодлівы, пакуль быў цвярозы.

Горш было, калі ён упіўся. Тады лепш было яму сысці з дарогі. Ён змяняўся, як бы чорт у яго ўвайшоў. Ні за што, ні праз што мог тады збэсціць апошнімі словамі, а мо' і пагладзіць сваёй мядзвежай лапай. Спрабаваў яе сілы раз і Янка. Так дастаў па карку, што ледзь косці цэлымі пазбіраў. Аддаць яму баяўся. Але дараваць Сцяпану не мог і ў сэрцы злосць насіў. Калі гэта ўспомніў, дык як бы хто вантробу пераварочваў. Але гэтаму асілку трэба было сысці з дарогі.

Сёння аднак у жылах Янкі замест крыві пульсавала віно, і ён гатоў быў уступіць у бой нават з тыма легендарнымі багатырамі, калі б яму ўвайшлі ў дарогу.

— Ты чаго, сусед, расхадзіўся, — спакойна сказаў, падыходзячы да Сцяпана, Юстын.

— Гэта ты Юстын? — здзівіўся Сцяпан. — Бачыш — гэты мілітарыст — фронту яму захацелася. Дратоў калючых наблытаў. Я яму гэтыя крэпасці разбуру, а яго... і як бы гэтым яго ворагам быў Юстын — ён пхнуў яго так, што той ногі ўгору задраў.

— А дык ты майго сябру крыўдзіць будзеш! — крыкнуў Янка і, падскочыўшы ззаду, здзяліў неспадзявана Сцяпана тры разы па галаве бутэлькай з недапітым віном.

Сцяпан неяк бязрадна растапырыў рукі і як мех паволі асунуўся на зямлю.

Янка замахнуўся яшчэ раз, але Юстын, які тым часам устаў, паўстрымаў яго: «Хопіць, пойдзем!»

— Вось дык даў, будзе мяне папамятаць, — хваліўся Янка.

Яны зніклі ў начной цемры.

А Сцяпан ляжаў і расставіў рукі, як бы бараніў сваю матку зямельку, якую ён праз усё жыццё зліваў сваім потам.

Пачуўшы крыкі, жонка Сцяпана вышла на двор. Было ўжо ціха, а Сцяпан не вяртаўся. Пашла яго спатыкаць мяжой. А вось ён ляжыць тварам у траве. Адвярнула на плечы. Цяжка дыхаў. З носа ішла кроў. З дочкай хацела зацягнуць дамоў. Не змаглі падняць.

Калі прыехала хуткая дапамога, Сцяпан ужо не жыў. У хаце плакалі жонка і тры сіроткі.

У Янкі ж было пяцёра дробных дзяцей. Не прадчуваючы нічога, яны спакойна спалі дома. Янка мармытаў нешта праз сон аб сваёй перамозе. Разбудзіла яго міліцыя.

САВА

МАЛАДЫ НАСТАЎНІК

Вочы надарма шукаюць у вёсцы вялікага будынку — пачатковай школы. У момант затрымліваю свой позірк на амаль звычайнай сялянскай хаце з шыльдаю «Пачатковая школа ў Круглым Ляску». Група дзяцей выбягае на прышкольны пляц — у школе перапынак.

— Калі я пачаў тут працаваць, дык навучанне адбывалася ў 3 хатах, а цяпер і аднаго будынку нам хапае, бо раней не было тут парадку. — гаворыць загадчык Эдмунд Снарскі.

Сябра Э. Снарскі паходзіць з Беластока. Тут ён закончыў аддзяленне фізікі Настаўніцкай студыі. Маладому абсальвенту Інспектарат асветы прапанаваў працу ў 7-класнай, новай школе 1000-годдзя ў Лапухове. Але Снарскага прыцягвала беларускае асяроддзе. І вось у жніўні 1959 г. Эдмунд накіраваўся ў вёску Круглы Лясок. Тады яшчэ нават нялёгка было сюды дабрацца. Але спадабалася аколіца, спадабаліся яе жыхары, і малады настаўнік вырашыў тут застацца. Школьныя ўлады давяраюць яму кіраўніцтва над 7-класнай школай. Школа была занядбаная. Заняткі праводзіліся ў трох будынках. У адным з іх можна было зрабіць сапраўдную школу. Але папярэднік Снарскага жыў тут з сям'ёй, на школьнай пляцоўцы садзіў бульбу; непадалёк вокан школы стаяў гора-хлеў, а побач стагі сена і саломы. Школа не была агароджана. Усё гэта моцна ўсхвалявала маладога загадчыка, і ён сумленна ўзяўся за работу...

Восенню 1960 г. упарадкавана школьную пляцоўку, — зроблена агародчык, выраўнана і навезена пяском спартыўную пляцоўку. Працы выканала моладзь, удзельнікі вечаровай школы — Янка і Уладзімір Грыко з Сушчы, Кастусь Нос з Мацейкавай Гары, Мікола Цыванюк з Багнюкоў, Аркадзь Сарачынскі з Плянтаў і члены мясцовага гуртка ССМ — Лёнік Казбярук і Уладзімір Кружалеўскі. Вясною мінулага года парадкаванне прышкольнай пляцоўкі было даведзена да канца. Зроблена больш 200 карнізаў да агародчыка (цэмент дала ГРН у Юшкавым Грудзе). Ад вуліцы пастаўлена прыгожы плот (цэментовыя слупкі выканала моладзь, а астраколіны дала ГРН). З фаховай дапамогай прыйшоў аматар-столяр, «стары скле-

(Працяг на стар. 7)

ЛЁН

(Працяг са стар. 1)

ільну ў вёсцы Ляшукі. Яны маюць зараз усе патрэбныя машыны для паўмеханічнай апрацоўкі ільну, і ільнаводства ў гэтай вёсцы здабыло папулярнасць.

Гурткі паўмеханічнай апрацоўкі ільну найлепш арганізаваць пры сельскагаспадарчых гуртках. У такіх выпадках ёсць мажлівасці купляць машыны з фонду развіцця сельскай гаспадаркі.

Паўмеханічная апрацоўка ільну (у адрозненні ад рашарнічай) дае яшчэ і тую карысць, што пры ёй атрымліваем значна вышэйшы працэнт вельмі цэннага доўгага валакна. Для прыкладу: са 100 кілаграмаў ільну — у рашарнічай апрацоўцы атрымаем 5—9 кг. доўгага валакна і 10—12 кг кароткага (пакуле); пры паўмеханічнай апрацоўцы з гэтых самых 100 кг ільну атрымаем 16—20 кг. доўгага валакна і 8—10 кг кароткага. За доўгае валакно плаціцца ў сярэднім 47 зл. за кг, за пакуле 15 зл. за кг. Бачым тады, колькі траціць гаспадар, прадаючы лён, а не валакно.

Хачу яшчэ сказаць некалькі слоў аб кантрактацыі ільну. Чаму яна патрэбна? Наша народная гаспадарка — гэта гаспадарка наскрозь планавая. І менавіта кантрактацыя дае мажлівасці весці планавую гаспадарку ў тэкстыльнай прамысловасці. Прадпрыемствы, якія займаюцца скупкай валакна, павінны ведаць наперад, колькі гэтага валакна яны будуць мець, каб залежна ад гэтага ўставіць усю тэкстыльную прамысловасць. Каб і самі плантатары ільну мелі карысць з кантрактацыі, уведзена **10%-авую кантрактацыйную прэмію.** Да таго: закантрактаваны пасеў убяспечаны ад градабіцця, сушы ці іншых стыхійных няшчасцяў.

Як паведаміў нас ЦЭСКУП у Беластоку, мінулыя гады характарызаваліся незразуменнем сялянамі важнасці кантрактацыі ільну. Значная колькасць валакна была куплена з пасеваў некантрактаваных. Таму я лічыла патрэбным падкрэсліць тут вялікае значэнне кантрактацыі ільну і думаю, што новы сезон будзе лепшым, як у колькасці вырашчанага ільну, так і ў яго кантрактацыі.

Лён магутны рэзерв і невычэрпная крыніца даходу. Падумайце толькі, колькі плаціць дзяржава ў год за 13.000 тон заграні́чнага ільнянога валакна. Пры інтэнсіўнейшым, шырэйшым вырошчванні гэтага сінявокага золата на ўласнай зямлі, добрая частка вялікай сумы грошай можа застацца ў нашых руках.

Арэал вырошчвання ільну на Беласточчыне хоць і ўзрастае з года ў год, але ўсё яшчэ малы. (1752 га у сезоне 1960/61). У нашых умовах і на нашай зямлі мы можам вырошчваць ільну ў 10 разоў больш.

У сезоне 1960/61 год сяляне Беласточчыны прадалі прамысловасці 961 тону ільнянога валакна на суму 34063200 зл. З сапраўднай прыемнасцю паведамляю нашых чытачоў, што паветы, у якіх пражывае беларускае насельніцтва, з'яўляюцца тут абсалютнымі перадавікамі. Гэта паветы: Гайнаўскі, Бельскі, Сямяцічкі, Беластоцкі, Сакольскі і Дуброўскі. У 1959/60 (навейшыя даныя яшчэ невядомы) на закупленыя 1301,4 тоны ільнянога валакна, гэтыя паветы далі 933,5 тоны. А паветаў у Беластоцкім ваяводстве 17. Жыве традыцыя ў народзе.

Я нядаўна, на святочны падарунак, блізкай асобе купіла ільняную верхнюю кашулю. І сказала, што цяпер толькі і буду купляць ільняныя. Яна так цудоўна белая, так тонкая і галоўнае — каштуе толькі 78 зл. у той час, калі белая кашуля з баваўны каштуе 160 зл. Да таго, лекары кажуць, што ільняная вопратка куды здаравейшая, а гаспадыні сцвярджаюць, што на ёй не толькі не запускаюцца плямы, якіх зубамі не адгрызеш, а наадварот, сціраецца лёгка і за кожным разам становіцца яшчэ бялейшай.

У Беластоку ёсць адзіны ў горадзе магазін — называецца «Польскі лён». Хто не бачыў, раю пабачыць. Якое багацце ўзораў, колераў: на сукенкі, на кашулі, на абрусы, на посцілкі, на заслонкі, на ручнікі. І людзі купляюць ахвотна. І таней, і лепш. Але каб было ў магазінах, найперш павінна вырасці на палях. І як найбольш. Каб у надыходзячым леце нашы палі расцвілі сіняю дарагой, патрэбнай расліны.

вл.

мы ўсе яго проста абажалі! Яшчэ доўга, пасля смерці Франулька рысавалася нам перад вачыма яго далікатная фігурка, мабыць нават залішне далікатная. Так. Смерць часта заглядала да нас. Вось у дзеда магло быць пяцёра дзяцей. Трое ж памерла. А вось яшчэ адзін памятны здымак. На ім вы бачыце маю маці, яе старэйшую сястру і бацьку.»

Станіслава Тамашэўская, уручаючы мне апошні здымак, адвабражаючы тры некалькігадовыя дзяўчынкі недзе на фоне сада, спыталася: «Як вы мяркуеце, хто ж тут на ім можа быць?» Цяжка мне было здагадацца. «А гэта мы, — сказала яна, — гэта значыць я і мае сёстры, Габрыся і Кастуся, з якою вы заўтра пабачыцеся. Вось і ўсе фатаграфіі, якімі я надта даражу!»

Два дні, праведзеныя ў Гіжыцку, праляцелі вокамгненна. Трэці дзень сваёй камандзіроўкі я прызначыў на наведанне малодшай унучкі паэта, Канстанцыі Пшэднікоўскай. Пабыўка ў Ольштыне папоўніла толькі ў нязначнай ступені мае звесткі, таму што ўспаміны С. Тамашэўскай, у асноўным, супадалі з расказам яе сястры.

Ізноў тая самая сардэчнасць і гасціннасць у другой багушэвічавай унучкі. Наша гутарка працягнулася да позніх гадзін вечара. Назапашаны ў Гіжыцку матэрыял дазволіў мне адчуваць сябе ўпэўнена ў размове. Я час ад часу прыгадваў адпаведныя фрагменты з «Нарысаў беларускай літаратуры XIX стагоддзя» С. Майхровіча. З асаблівай увагай слухала Канстанцыя Пшэднікоўская выказванні кушлянскіх суседзяў Багушэвіча, якія ведалі паэта асабіста. Неаднаразова яна мяне спыняла, каб адзначыць, што маўляў, гэтага ці іншага добра памятае. Слухаючы расказа калгасніка С. Клуйшы аб тым, як граф Чапскі намагаўся пазбавіць сялян рада вёсак права карыстацца сэрвітутамі, увяла папраўку ў назву адной з іх.

— Не Стрытуны, а Стрыпуны, — вось правільная назва гэтай вёскі, — заўважыла яна. А чуючы пра калгасніка С. Альхімовіча, які таксама ў кнізе С. Майхровіча расказвае аб Багушэвічу, унучка паэта паведаміла, што ён у мінулым годзе памёр у Быдгашчы, дзе прыехаў да свайго сына, Караля Альхімовіча.

У змешчаных у «Нарысах» выказваннях суседзі - землякі Францішка Багушэвіча даюць характарыстыку паэта, як чалавека рэдкай дабраты, надзвычай спачувальнага, якога паўсядзённа хвалявалі турботы сялян.

— А я б хацела дапоўніць гэтыя выказванні, — звярнула маю ўвагу малодшая ўнучка паэта. Тут гаварылася пра нашага дзеда, якога я на жаль не ведаю, таму, што нарадзілася ў 1912 годзе, а Багушэвіч, як вядома, памёр у 1900 годзе. Вось наша бабка таксама вельмі сардэчна ставілася да сялян. Яны так як і пры дзеду лічылі наш дом заўсёды для сябе адчыненым. Бывала, зойдзе хтосьці з суседзяў параіцца ў той ці іншай справе, а бабуля так ужо і замітусіцца, усхвалюецца, пачне распытваць што і як... Час ад часу да нас заходзіла адна жабрачка, Франулька. Дык і пагаворыць з ёю бабка, а на дарогу дасць ёй харчоў і грошай трошкі падкіне. Памятаю, у нашай служанкі з'явілася на свет незаконнанароджанае дзіцё. Вельмі часта здаралася, што гаспадары пазбаўлялі такую жанчыну працы, выракаліся, пакідаючы яе на волю лёсу. А ў нас жа ж усе заапекаваліся маладой маці і яе дзіцём. У дажынковы час на прасторнай верандзе кушлянскага дома наладжваліся танцы, на якія прыходзілі вясковыя хлопцы і дзяўчаты. Усе мы тут разам весяліліся: і я, і мае сёстры, цёця Туня, усе хатнія, святочна апранутыя. Толькі бабка строга сачыла за парадкам і ўціхамірвала вясёлую кампанію, калі яна надта ж расшумелася. А вось перад вашым прыездам я ад знаёмай пазычыла здымак нашай бабкі, які нейкім цудам у яе захаваўся. Калі ласка, паглядзіце.»

На мяне глядзіць стройная, год трыццаці, мабыць крыху з суровым тварам, жанчына...

— Бабка, — расказвае Канстанцыя Пшэднікоўская, — надзвычай любіла музыку. Знаходзіла заўсёды час, каб правесці некалькі хвілін за фартэпіяна. Яна пераважна грала любімыя мелодыі нашага дзеда. А інструмент быў вельмі добрай фірмы — «Мюльбах». Што з ім сёння — цяжка мне сказаць. І яшчэ адно. Бабка добра валодала нямецкай, французскай і ў нейкай ступені італьянскай мовамі. Пасля смерці нашай маці, якая памерла ў 1919 годзе, выхоўвала нас бабка і цёця Туня. Бабка атрымоўвала ад Саюза паўстанцаў 1863 года невялікую пенсію, якую прызначала на нашыя патрэбы. Так ужо бывае, што пры ўспамінах шмат гаворыцца аб сумных справах, аб смерці блізкіх, мінулых здарэннях. Вось вы чыталі з кнігі Майхровіча аб жупранскіх могілках, дзе пахаваны наш дзед. Аўтар падае, што згодна з паданнем сяляне ўсклалі на дзедаву магілу дудку і скрыпку са смыком. А я добра памятую, што гэтая дудка яшчэ пры мне там знаходзілася. Яна была толькі прымацавана да крыжа».

Наша размова паволі набліжаецца к канцу. Засталося яшчэ трошкі часу, і я расказваю ўнучцы Багушэвіча аб жыцці беларусаў на Беласточчыне, аб працы нашай рэдакцыі, аб справах беларускага школьніцтва. Канстанцыя Пшэднікоўская з хвалява́ннем успрымае звестку, што творы яе дзеда старанна вывучаюцца вучнямі і карыстаюцца любоўю сярод дарослых.

— Вось добра сталася б, — адзначыў я, развітваючыся з Канстанцыяй Пшэднікоўскай, — каб Вы і Ваша сястра сустрэліся са школьнай дзетварой, пабывалі сярод беларусаў на Беласточчыне.

Унучцы Францішка Багушэвіча думка гэтая спадабалася.

— Добра, я абмяркую гэтую справу, калі мая сястра прыедзе ў Ольштын, — адзначыла яна.

Дык вось, дарагія чытачы, падзеі і здарэнні, якія належаць ужо гісторыі. Прапаную іх сёння ўвазе тых усіх, каму каштоўнай з'яўляецца родная спадчына.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

РАСТУЦЬ КАМУНІСТЫЧНЫЯ ПАРТЫІ

У перыядзе апошніх 30 год бесперапынна расце колькасць камуністычных партый, а таксама колькасць членаў.

	1928	1935	1957	1961
Колькасць партый	46	61	75	87
Колькасць членаў партыі	1 680 000	3 141 000	33 000 000	блізка 40 мільёнаў

Найважнейшая група міжнароднага камуністычнага руху налічвае блізка 34,5 мільёна чалавек і складае 12 камуністычных і рабочых партый сацыялістычнага лагеру.

У развітых прамысловых капіталістычных краінах дзейнічае зараз 26 камуністычных партый. У 1938 годзе налічвалі яны блізка 500 тысяч членаў, а ў 1960 годзе было ўжо 2,5 мільёнаў.

Умацняецца і пашыраецца вялікая група міжнароднага камуністычнага руху ў слаба развітых краінах Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. У 1939 годзе ў гэтых краінах камуністычныя партыі налічвалі толькі 120 тысяч членаў. У 1957 годзе лік іх дасягнуў ужо 1.925 000, а ў 1960 годзе колькасць членаў партыі перакрочыла лік 2 850 000.

Засталося іх толькі 200

Лакандоны носяць доўгія валасы. Семнаццацігадовы юнак.

Індзейцы з племені Лакандона амаль што зваліся. У джунглях Мексікі жыве іх толькі 200 чалавек. Пройдзе яшчэ нейкі час, і Лакандонаў зусім не будзе. Адной з галоўных прычын хуткага іх вымірання з'яўляецца тое, што Лакандоны жэняцца са сваімі зусім блізкімі сваякамі, а нават з роднымі сёстрамі. Апрача таго, многа п'юць алкаголю, які дастаўляюць турысты. Паводле расказа дацкага археолага Франца Блома, які апекаваўся адной сям'ёй, галава гэтай сям'і, старэйшы чалавек, быў жанаты з 10-гадовай дзяўчынай, якая была яго ўнучкай.

Адзін з яго сыноў быў жанаты з сястрой, а братанак яго з другой жонкай памёршага дзеда.

А чым яны займаюцца? Сяляне і паляўнічыя спілоўваюць дрэва пад канец студзеня, а засяваюць палі ў перыядзе дажджоў. Палі ў асноўным абсяваюць кукурузай, тытунём і бананамі. Калі ўжо выялавіцца зямля, сцінаюць дрэвы на наступным кавалку джунглі і пераносяць свае хаты там, дзе знаходзіцца новыя палеткі, падрыхтаваныя да апрацоўкі.

Кожная сям'я жыве там аддзельна. Рэдкасцю з'яўляецца, каб дзве сям'і жылі ў адной хаце.

Лакандоны — людзі вельмі сумленныя, пунктуальныя і гасцінныя. Цікавыя там рэлігійныя цырымоніі, асабліва перад сяўбой і пасля ўраджаю, а таксама цырымоніі ў час хваробы, калі яны моляцца да багоў з просьбай, каб вярнуў ім здароўе.

Калі яны маюць пашану да белых людзей, прымаюць ад іх у час хваробы лякарствы. Нікому нельга нічога ўзяць у рот, пакуль не будзе зложана ахвяра багам. Дзеці, якія пажаніліся, ніколі не ядзяць разам з бацькамі, нават тады, калі складаюць ім візіт. Ежу падаецца ім аддзельна.

Лакандоны вельмі сільныя і адпорныя. Могуць праходзіць вялікія адлегласці, праз 5 альбо больш дзён падарожжа спажываюць толькі аладкі з кукурузы.

Адначасова гэтыя адпорныя людзі на цяжкае жыццё ў джунглях зусім не адпорныя на хваробы. Нават насмарк яны цяжка пераносяць.

Існуюць тры групы Лакандонаў: адна над рэчкай Лацанья, другая над рэчкай Якатэ і трэцяя на поўначы джунглі, і яна найменшая. Знаходзіцца найбліжэй зоны цывілізацыі. Тут Лакандоны знаёмы з вартасцю грошай і вогнестрэльнай зброяй, ведаюць, што такое гандаль і купляюць папяросы.

Але гэтая група хутка зводзіцца. Недахоп жанчын і вельмі вялікае спажыццё алкаголю спрыяе таму, што праз гадоў 10—15 яны зусім павыміраюць.

Дочкі ці жонкі? Цяжка сказаць, таму што Лакандоны часта жэняцца сваёй сям'і.

НАРОДНАЯ МЕДЫЦЫНА

ЛЮБІСТА ЛЕКАВАЯ

Беларуская назва: любіста, руская: зоря, любисток, лацінская: officinale Koch.

Шматгадовая расліна з пустым цыліндрычным угору разгаліненым сцяблом вышынёй да двух метраў. Лісце блішчучае, пёрыста-рассечанае, надрэзаназубчатае. Кветкі дробныя ясна-жоўтыя, сабраныя ў складны парасончык. Цвіце ў чэрвені, ліпені. Уся расліна са спецыфічным пахам, які нагадвае пах сельдэрэя. Разводзяць яе на гародах, у кветніках.

Гэтая расліна папулярная ва ўсіх славянскіх народаў. Назва паходзіць ад прыпісанай ёй фальклорам уласцівасці прычароўваць маладых людзей.

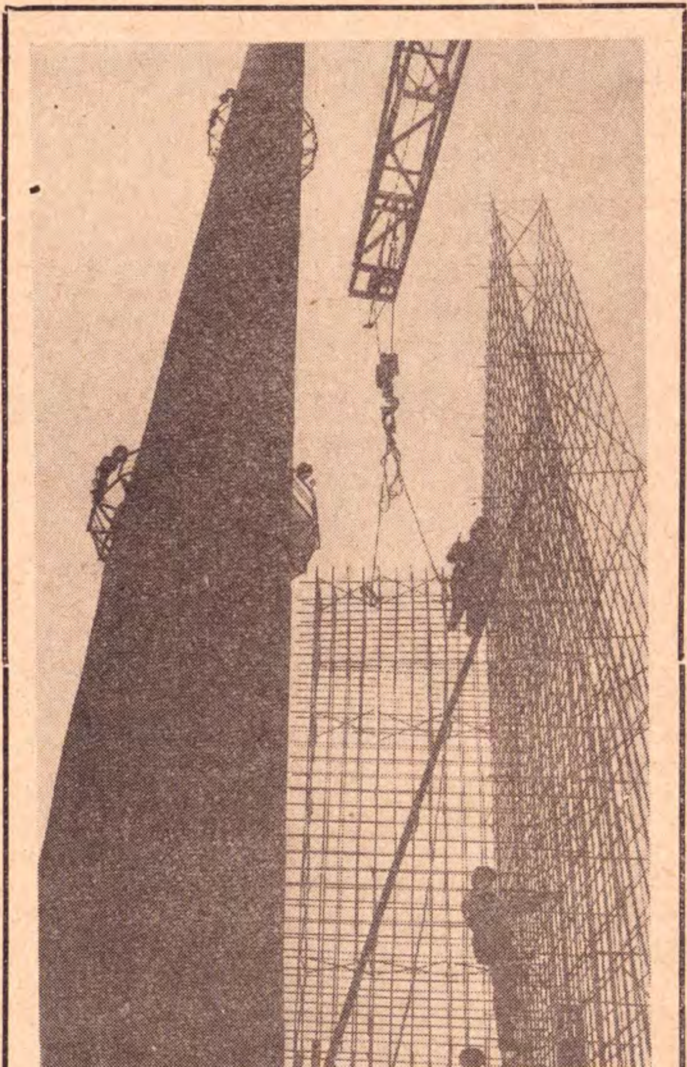
Збіраюць карэнне любісты ўвосень. Сушаць, як звычайна, у цені.

Карэнне любісты ў выглядзе напару, але часцей адвару ў колькасці каля 30 гр (сухога) на адзін літр вады п'юць пры захворванні початак, асабліва пры вадзянцы, а таксама пры хваробах сэрца, страўніка і кішэчніка. Прымяняюць яго і як сродак аслаблення болю пры месячных.

Назіранні паказваюць, што нават нетрацяглае ўжыванне адвару з кораня любісты выклікае больш энергічную, але спакойную пульсацыю сэрца, змяншае задышку, самаадчуванне хворага паляпшаецца.

Адвар (і напар) робяць так: 30—40 гр кораня заліваюць адным літрам сырой вады, напараваюць у духоўцы ўсю ноч, а раніцай кіпяцяць 5—7 мінут, пасля чаго пакідаюць парыцца мінут на дванццаць, працэджваюць, адціскаюць рэшткі і выпіваюць за дзень у пяць прыёмаў.

Корані любісты захоўваюць у шчыльна закрытай скрыньцы, абкладзенай у сярэдзіне паперай.

НАВІНЫ ТЭХНІКІ

У Савецкім Саюзе зараз будуецца новая атамная электрастанцыя магутнасцю ў 210 000 кілават.

На здымку: З кожнай гадзінай растуць каркасы ўстановак Нова-Варонежскай атамнай электрастанцыі.

Усякая ўсячына

СУПРАЦЬАТАМНАЕ МЯСТЭЧКА

Першае падземнае супрацьатамнае мястэчка пабудавана ў штаце Н'ю-Йорк. У мястэчку ёсць касцёлы, крамы, склады, майстэрні, а нават невялікія фабрыкі і электрычная станцыя. Усе памяшканні стаяць пакуль што пустыя. Спецыяльная брыгада людзей утрымлівае ўсё ў чысціні і ахоўвае ад вільгаці. Гэтае падземнае «каралеўства» запэўніць бяспечнасць дзевяці тысячам чалавек, якія змогуць там у спакою і дабрабыце прабыць доўгі час без патрэбы выхада на паверхню зямлі.

САКРЭТ АЛЬХІМІКАЎ

Уранавая руда мае ў сабе мікраарганізмы. Гэтае дзіўнае адкрыццё зрабілі югаслаўскія вучоныя інстытута тэхналогіі мінеральнай сыравіны. Аднак яшчэ больш здзіўляе тое, што гэтыя мікраарганізмы не падвяргаюцца ўздзеянню радыёактыўнасці, што садзейнічаюць ператварэнню руды ў раствор, адкуль яна можа быць потым атрымана звыклым тэхналагічным спосабам. Гэтае адкрыццё магчыма дазволіць выкарыстоўваць мікраарганізмы для аддзялення чыстага ўрана ад руды.

Ужо больш года служу ў арміі. У сваёй роднай вёсцы ў Бельскім павеце я аставіў дзяўчыну, якую моцна кахаў і з ёю цэлы час перапісваўся. Не ведаю, ці вы добра сабе ўяўляеце, што такое значыць для салдата атрымаць пісьмо ды яшчэ ад каханай дзяўчыны. Пасля такога пісьма і цяжкасці армейскай службы здаюцца лягчэйшымі. Якраз на святы я атрымаў водпуск на дзесяць дзён. Прыехаў дамоў вечарам. У гэты ж вечар я наведаў Люду — сваю каханую, будучую жонку. Нават мама была нездаволена, што яшчэ не нагаварылася са мной, а я ўжо паспяшаўся на другі канец вёскі да сваёй любай. І так заходзіў я да Люды кожны вечар. За гэты час высветлілася, што яна пазнаёмілася на танцах з другім хлопцам і з ім перапісваецца. Ён працуе ў Ольштыне. У суседняй вёсцы ў бацькоў Вадзім праводзіў свой водпуск. Новы «кавалер» Люды прызнаецца ёй у каханні.

— Навошта ты пішаш яму любоўныя лісты? — запытаўся я ў Люды.

— А што тут такога! Я кахаю толькі цябе, а з ім проста перапісваюся.

— Дык хіба можна хлусіць людзям? А можа Вадзім таксама верыць табе і тваім словам аб каханні і марыць аб сустрэчы з табою!

Люда не хацела слухаць ніякіх перакананняў. І відавочна я парву з Людай. Напішу яшчэ ёй толькі апошні развітальны ліст. Правільна я паступлю ці не?

Міхаіл

Сярод дзяўчат (ды не толькі сярод дзяўчат) ёсць такія Люды. Яны лічаць, што прызнацца ў каханні адразу некальнім хлопцам можна, і што нічога дрэннага ў гэтым няма. На самай справе такія дзяўчаты ніводнага з гэтых хлопцаў не кахаюць па-сапраўднаму. Проста яны лёгкадумныя, пустыя і таму не шкадуюць ні часу ні паперы на «папяровыя» пачуцці. Такія дзяўчаты перш за ўсё хлусяць сабе, і няма ўпэўненасці, што калі да іх прыйдзе сапраўднае вялікае каханне, ці змогуць быць вернымі яму. Усё пачынаецца з малога. І вы, Міхаіл, паступіце правільна, зрываючы з Людай. Бо кахаць трэба ўмець, трэба шанаваць высакародныя пачуцці.

СЭРЦАЙКА

НАВАГОДНІЯ ЁЛКІ

У ВАРШАВЕ

Дырэктар Прамыслова-гаспадарчага праўлення «BETESCA» Пятро Ластаўка надта адмыслова сарганізаваў дзецям сваіх працаўнікоў навагоднюю ёлку. Гэтая ўрачыстасць для наймалодшых адбылася 12 студзеня г.г. у зале лялечнага тэатра «Гулівер» у Варшаве. З вялікім зацікаўленнем і хваляваннем дзеці глядзелі спектакль «Снегавай казкі». Найбольш прыемнай маленькім гледачам была тая хвіліна, калі Дзед Мароз, закончыўшы сваю ролю на сцэне, сышоў у залу дзеля ўручэння дзецям падаркаў. На просьбу Дзеда Мароза найбольш адважныя дзеці дэкламавалі вершы і спявалі песні. Потым пад ззяючай рознакаляровымі агнямі ёлкай Дзед Мароз раздаў падаркі, за што дзеці абяцалі добра вучыцца і быць паслухмянымі ў хаце. **В. Ш.**

У БЕЛАСТОКУ

14 студзеня ў памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ у Беластоку адбылася беларуская ёлка для дзяцей актывістаў нашага таварыства. Дзеці вельмі прыемна правялі вечар. Многа з іх выступала з дэкламацыяй вершаў беларускіх, польскіх і рускіх паэтаў. Некаторыя «малышы» прыгожа выконвалі песні. Дзед Мароз усіх дзяцей абдзяліў багатымі пачкамі. мх.

У ДУБІЧАХ ЦАРКОЎНЫХ

14 студзеня ў пачатковай школе ў Дубічах Царкоўных адбылася навагодняя ёлка, у час якой вучні чыталі беларускія, рускія і польскія вершы. Тут спяваліся песні і было наладжана некалькі скетчаў у форме гумару і сатыры. Трэба адзначыць, што ў гэтым годзе ёлка была вельмі прыгожая. Пасля артыстычнай часткі адбылася раздача падарункаў для вучняў. Навагодняя ёлка закончылася танцавальнай вечарынай, на якой вучні і іх бацькі танцавалі розныя беларускія танцы, у тым ліку «Лявоніху», «Чабарок». На акардэоне іграў гарманіст Іван Марчук. Школа ў час ёлкі і вечарыны была перапоўнена да апошняга месца жыхарамі вёскі і аколіцы.

Мікалай Панфілюк

Малады настаўнік

(Працяг са стар. 5)

повы» (многа год з'яўляецца ён прадаўшчыком у мясцовай краме) Фёдар Кужалеўскі, які з'яўляецца ганаровым членам бацькоўскага камітэта.

Настаўнік Снарскі вельмі зжыўся з моладдзю, і таму ў моладзі ён заўсёды знаходзіць падтрымку ў кожнай прышкольнай працы. Але вельмі любяць і паважаюць яго ўсе жыхары Круглага Ляска і блізляжачых вёсак. А ёсць жа за што любіць і паважаць гэтага чалавека. Вось канкрэтныя прыклады — настаўнік не агранічваецца толькі да спраў чыста школьных, але выходзіць насустрач справам грамадскім. У Круглым Ляску была дрэнная вуліца, кусок яе быў надта вузкі. Загадчык Снарскі арганізаваў грамадскі чын, да якога, зразумела, і сам ўключыўся, і вуліцу ў вёсцы выпраставана і пашырана, а таксама зажвіравана ямы. Снарскі многа дапамог са сваімі вучнямі пры рамонце дарогі ў Паповай Даліне (дарога вядзе з Сушчы ў Новую Волю)...

Хаця памяшкання на вядзенне ўрокаў у асноўным хапае, аднак жа школа ў Круглым Ляску адчувае недахоп памяшкання на вядзенне заняткаў, звязаных з палітэхнізацыяй у навучанні. Але і адносна вырашэння гэтай праблемы сціплы загадчык знайшоў выхад. У кастрычніку мін. года адбыўся справаздачна - выбарчы сход мясцовай ячэйкі партарганізацыі. У прысутнасці прадстаўніка ПК ПАРП у Беластоку сябра Снарскі паставіў справу неабходнасці апякунства нейкай установы або прадпрыемства над школай. Неўзабаве апякунства над школай абняў Раён эксплуатацыі публічных дарог у Беластоку. На пачатку лістапада гэта ўстанова пабудавала школе ў Круглым Ляску драўляны гаспадарчы будынак. Хаця ён невялічкі, але палову яго загадчык намераны прызначыць на сарганізаванне майстэрняў для ручных работ.

Клапатлівасць Эдмунда Снарскага аб справах школьных і грамадскіх — у прыклад усім маладым настаўнікам.

М. КУРАШ

На сходзе ў Чаромусе

Вечарам 5 студзеня ў школе ў Чаромусе сабралася звыш 30 асоб моладзі: хлопцаў і дзяўчат. Пасля рэферата аб працы Таварыства, Надзея Шатыловіч прачытала справаздание аб працы гуртка, падкрэсліваючы слабую апеку аддзела над гуртком і іншых цяжкасцях, якія трэба было пераадольваць. Заявіла, што моладзь Чаромухі не заламалася і сваімі ўласнымі сіламі падрыхтавала «Паўлінку» для пастаноўкі ў сваім асяроддзі. Потым у шырокай дыскусіі закраналіся справы выпазычання касцюмаў для пастаноўкі п'есы, пакупкі радыё з адаптарам, беларускіх кніжак, якія можна было б браць у аддзеле ў Гайнаўцы, аб часцейшым наведванні гуртка. У заключэнні выбралі новае праўленне гуртка ў складзе: Надзея Шатыловіч — старшыня, Павал Ляшчынскі — намеснік старшыні, Люба Панасюк — сакратар, Надзея Зіневіч — скарбнік і Мікалай Курдзялевіч — член. Гурток зараз налічвае 26 членаў. Пасля сходу нававыбранае праўленне засталося на сваё першае пасяджэнне, на якім быў апрацаваны план працы гуртка на першы квартал 1962 года. Пастанавілі ў першым квартале: 1). 7.І. даць выступленне «Паўлінкі» у сваёй вёсцы два разы: у дзень для дзяцей і вечарам для дарослых. 2). Паехаць з гэтай пастаноўкай у Дашы, Рагачы, Сухавольцы, Кляшчэлі і станцыю Чаромуха. 3) Арганізаваць забавы, перапляцецыя песнямі і дэкламацыяй вершаў. 4). Пабольшыць колькасць падпісчыкаў «Нівы» і прычыніцца да распаўсюджання беларускага календара. 5). Прасіць, каб аддзел сарганізаваў у вёсцы Чаромуха курс крою і шыцця або курсы матацыклавыя, і каб «Лявоніха» у лютым наведала Чаромуху.

Васіль Дзун
Гайнаўка

Аб нашых жыхарах

Вельмі кепска гаспадарам у той вёсцы, дзе няма каваля. А вось у Новым Ляўкове няма бяды з тым. Яны маюць дзе падкаваць каня, падрамантаваць воз, сашнік да плуга, ці што іншае. Наш аднавясковец каваль Кастусь Скепка выконвае ўсе гэтыя працы. Гэта добры каваль. З яго працы ўсе ў вёсцы задаволены

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

У Гайнаўцы смачна ядзяць

Добрую працу праводзіць праўленне Гайнаўскай ПСС. Выкарыстоўваючы сваіх спецыялістаў, Гайнаўская ПСС арганізуе для жыхароў горада паказы рацыянальнага харчавання. У мінулым годзе ў Гайнаўцы адбылося 156 такіх паказаў. Яны карысталіся вялікай папулярнасцю. На іх пабывала каля 4 000 зацікаўленых, дзе яны пазнаёміліся з метадамі рацыянальнага харчавання.

Сёлета ў Гайнаўцы адбудзецца 144 такіх паказаў. Несумненна, што гэтыя паказы дапамогуць Гайнаўскім гаспадыням лепш і смачней рыхтаваць ежу. (вб)

Ахоўвайце птушкі і звяры!

Гэты заклік асабліва важны ў зімовы час таму, што птушкі і звяры павінны шукаць сабе ежы часта блізка памяшканняў людзей. А ёсць людзі, якія толькі стараюцца ставіць сеткі на птушкі і звяры.

Аднак большасць людзей — гэта сумленныя людзі. Вось ідзем ля школы ў Кленіках ці Ляневе, тут бачым кармушкі. Значыцца, кіраўніцтва школы звяртае ўвагу вучням на так важную праблему. Ідзем каля хаты Ануфрыя Наумюка ў Кленіках, бачым рассыпленыя зярняты збожжа для птушак. Варта браць прыклад.

Аляксандр Закройшчык
Кленікі

Вельмі цікавая, купіце!..

Вельмі цікавая, купіце! Прыкладна такімі словамі прадаўшчыца газетнага кіёску ў Міхалове (Беластоцкі павет) Аліцыя Амброжэй заахвочвае людзей да пакупкі «Нівы». З усіх прадаўшчыкоў газетных кіёскаў на Беласточчыне за 1961 год яна найбольш прадала «Нівы» і гэтым самым значна прычынілася да яе папулярызацыі. За гэта Аліцыя Амброжэй атрымала ад рэдакцыі штотыднёвіка «Ніва» рэчавыя ўзнагароды. Найлепшай прадаўшчыцы нашага часопіса жадаем яшчэ лепшых поспехаў у 1962 годзе. **(мх)**

КІНО

Праграма ад 29.І. да 4.ІІ.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Expo 58" (radz.) 30.I.—1.II.

Кляшчэлі
„Perła" (meksyk.) 30.I.—1.II.

Нарва
„W masce i bez maski" (japoński) 31.I.—4.II.

Нараўка
„Korsarze Pacyfiku" cz. II. (radz.) 31.I.—4.II.

Чаромуха
„Legenda o lodowatym sercu" (radz.) 30.I.—1.II.

Чыжы
„Wyzwanie" (wł.) 31.I.—4.II.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Бoцькі
„Wrzesień 1939" (polski) 31.I.—4.II.

Браньск
„Flip i Flap na bezludnej wyspie" (franc.) 30.I.—1.II.

Орля
„Korsarze Pacyfiku" cz. I. (radz.) 31.I.—4.II.

Райск
„Miłość należy cenić" (radz.) 31.I.—4.II.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Człowiek ze słomy" (włoski) 30.I.—1.II.

Міхалова
„Żywi bohaterowie" (radz.) 30.I.—1.II.

Супрасль
„W pięknej Indonezji" (radz.) 30.I.—1.II.

Чорна Весь
„Ciao, ciao Bambino" (włoski) 30.I.—1.II.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Człowiek ze słomy" (włoski) 30.I.—1.II.

Мілейчыцы
„Romeo, Julia i ciemność" (czeski) 30.I.—1.II.

Нурэц
„Romeo, Julia i ciemność" (czeski) 30.I.—1.II.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Skrzynki na start" (ang.) 30.I.—1.II.

Сухаволя
„Kongo walczy" (radziecki) 30.I.—1.II.

Янаў
„Mein Kampf" (szwedzki) 30.I.—1.II.

Увага! У Гродзіску, Навасадах, Ліпску, Новым Двары, Ружаньымстоку, Шудзялаве ў днях ад 30.І. да 2.ІІ. кінасеансаў не будзе.

(Працяг са стар. 3)

У Сашы задрыжалі калені. Лоб яго пакрыўся халодным потам, а вусны, нібы ў дзіцяці, скрывіліся ад страху.

— Я ніяк не мог да вас прыйсці, паверце мне! Бульбаўцы мяне перахапілі.

Доўгі дубовы стол, што стаяў пасярод пакоя, палохаў яго. І ў Оўручы стаяў такі самы стол. Яго звязалі, у рот запхнулі кішку, і агідная салёная вада палілася ў яго страўнік. Пасля яго лупцавалі гумовай палкай, пакуль не страціў прытомнасці. Гарачае жалеза сіпела на яго далоні, і калі нарэшце адвязалі, з'явіўся Браўніс. Ён гаварыў з ім спакойна, нібы нічога і не здарылася, і Саша падумаў тады: ён не дазволіць катаваць яго. Ён згаджаўся на ўсё, абяцаў горы, даў распіску, што будзе правакатарам. Пасля гэтага яны больш ніколі не сустракаліся. Саша толькі прынёс ім ліст ад Аўсеенкі, хоць не ведаў нават, што ў ім напісана. А потым салдаты Налепкі адвялі яго ў Пакалова. Навошта? Ён і сам гэтага не ведаў.

Дубовы стол!.. Амаль такі самы дубовы стол вырваў з яго ўсю адвагу, увесь энтузіязм. Гераізм быў справай значна цяжэйшай, чым ён уяўляў сабе, а фізічны боль наганяў на яго жах.

— Паверце мне, пане обер-лейтэнант, — сказаў ён, пазіраючы ўмольна ў вочы Браўніса.

94

— Добра, — задумаўся Браўніс, — магчыма, што ты і сапраўды ішоў да сваёй прыяцелькі. А цяпер ты пойдзеш у лес, — сурова працягваў Браўніс, — і скажаш партызанам, што ўцёк з гестапа. Гэтую справу мы арганізуем. Праз дзевяць дзён я чакаю цябе ў штабе.

Браўніс напісаў на паперы некалькі радкоў і акінуў Сашу пільным позіркам.

— Даведаешся, хто такі Рэпкін. Але не жыць табе, — пагразіў Браўніс, — калі не вернешся. Тваю распіску мы адразу адправім партызанам, і яны расправяцца з табой як з агентам гестапа. Разумееш?

Саша цяжка ўздыхнуў, але праз хвіліну ў вачах яго засвяцілася іскра надзеі.

— Калі выканаеш загад, — сказаў Браўніс, — пойдзеш са сваёй прыяцелькай у Кіеў. Работа вам будзе забяспечана.

Прыжмурыўшы вочы ён дадаў:

— Калі ты прызнаешся ва ўсім партызанам і пяройдзеш на іх бок, я адразу паведамлю, што ты працуеш на нас. Разумееш?

Сашу зрабілася раптам душна. Словы Браўніса знішчылі апошнюю яго надзею. Ён апусціў галаву і ціха сказаў:

— Разумею.

(Працяг за тыдзень)

95

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO I-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie 5 $ — w USA.

Nakład 5000 Błtk F-7

Шчаслівец

Большасць людзей лічыць сябе нешчаслівымі. Аднак гэта няпраўда. У кожнага чалавека бывае ў жыцці шчаслівы дзень.

Знаў я аднаго шчаслўіца, а было яшчэ гэта да вайны. У нашу вёску выпадкова заехаў міністр. Варта падкрэсліць, што даваенны міністр быў не раўня нашым сённяшнім. У тыя часы міністр не хадзіў у нармальным касцюме, з шэрымі людзьмі не гаварыў, справамі гэтых людзей не цікавіўся і адгароджваўся ад іх сваёй світай. Світа стрункай цягнулася перад міністрам; пры кожнай нагодзе згіналася пытальнікам і трымалася міністра, як вош кажуха.

Затрымаўся ў нас міністр са світай зусім не па яго жаданні. Самаход яго каля вёскі закашляў, і непрадбачаная затрымка выйшла. З прычыны гэтага небывалага выпадку солтыс наш наспех сабраў людзей, каб належна прывітаць дзяржаўную персону і на сялянскае жыццё - быццё пажаліцца. Сталі сяляне натоўпам перад лакіраванымі самаходамі, а ў паветры чорная хмара навісла. Ці яны пакланіліся не зусім нізка, ці мо' шапкі пазрывалі не зусім хутка — хто яго ведае. Падскочыў тут палкоўнік са світы і першаму з краю наводліў заехаў у морду.

— Давайце сюды, такія-сякія, солтыса! Не бачыце, што сам міністр — генерал дазволіў вам лапатнікам паглядзець на сябе?!

Солтыс схапіўся за пачырванелую шчаку і кажа:

— Ваша светласць, дык гэта ж я солтысам у вёсцы.

Палкоўнік паглядзеў круглымі, як у рыбы, вачыма на солтыса ды кажа:

— За рукапрылажэнне не гневайся. Парадак зрабі з хам'ём. Стаяць яны без вернападданчага пачуцця, як быдла, а тут сам генерал, гэта разумець трэба! А за фізічнае недаразумленне — атрымоўвай.

З гэтымі словамі палкоўнік падаў солтысу пяцідзесяцізалатовую паперку.

Сёння гэтая гісторыя перайшла ў вясковае паданне. А былы солтыс, сямідзесяцігадовы дзядуля, па сённяшні дзень жыве ў нашай вёсцы. Кожнаму новаму слухачу ён ахвотна расказвае, як ад палкоўніка атрымаў 50 злотых і стараецца запэўніць, што ад таго выпадку, як дастаў у морду, ніколі больш шчасця ў жыцці не пабачыў.

Дзядзька Лявон

РАЗМОВА

— Скажы, Зося, кім была Ева? — пытае маці дачку.

Зося, коса паглядзеўшы на мужа, адказала:

— Гэта была жонка, якая так, як і я, не мела ў што апранýцца.

Оля Місюк
Яцэвічы

БУДЗЕ ГАТОВЫ

— Абед не готовы?! Іду ў сталовую.
— Пацярпі мінутку.
— І будзе гатовы?
— Абед не, але я буду гатовай, у сталовую разам пойдзем.

Юрка Скепка
Альхоўка

НЕ ДАДУМАЎСЯ

Гаспадар паказвае знаёмаму сад.

— Вось гэтай яблыньцы, — кажа ён, — ужо 5 год. Мы яе пасадзілі напамяць, пасля сваркі з жонкай.

— Вось які я дурны, — кажа знаёмы. — Чаму ж я не дадумаўся гэтак. Да гэтай пары ў нас быў бы вялікі сад.

Янка Ясьвіловіч
Пасынкі

— Вася, гэта ты?

Самаабслугоўванне

ЧАМУ РАНЕЙ НЕ СКАЗАЎ

Да возера падыйшла прыгожая, зграбная дзяўчына і пачала распранацца. Калі яна апынулася ў вадзе, падыйшоў вартаўнік і забараніў купацца.

— Чаму ж вы раней аб гэтым не сказалі? — спытала дзяўчына.

— Распранацца тут не забаронена, — адказаў вартаўнік.

Янка Цялушэцкі
Ляўкова

— Супакойся, мілая жоначка, зараз пайду ў ложак і буду адпачываць.

ПРЫПЕЎКІ

Я сідзела каля печы,
Міне мама бух у плечы.
Не вучыся танцаваць,
А вучыся кросны ткаць.

Я адзену белэ плаце,
І адзень падружка ты.
Як мы пойдзем танцаваці,
Скажуць: «вось дык харашы».

Я адзену белэ плаце,
Вышыю ды вымыю.
Аддаю падружку замуж
Самую любімую.

Люблю тое жыта жаці,
Што зялёны каласы.
Люблю таго кавалера,
Што кудравы валасы.

Люблю таго кавалера,
У якога шапка бела.
Ён не арэ, ён не косіць
І на бакер шапку носіць.

Запісаў у Альхоўцы
Юрка Скепка

Расклад цягнікоў і аўтобусаў — справа немалаважная. Няхай здарыцца вам так, што вы спозніцеся мінуту — дзве на цягнік або аўтобус згодна з раскладам, дык нічога тады не зробіце, і моў.кі трэба вяртацца дамоў, бо ваш голас нячутным ужо будзе вадзіцелю - шафёру. А ўявіце сабе, калі на аўтобусным прыпынку зусім няма раскладу? Апошнім часам здарылася гэта каля вёскі Ласінка. Нейкія п'яныя абармоты ў час святочнага «адпачынку» абарвалі са стаўба таблічку з раскладам, і надарма яе шукаюць цяпер чакаючыя на аўтобус. Гэтак сама было і ў мінулым годзе ў час зімовага святкавання. Але таблічка была знойдзена, калі растаў снег...

Здавалася б, кусок бляхі — глупства, але адкуль маюць ведаць людзі, калі адыходзяць з Ласінкі аўтобусы ў Беласток і Гайнаўку? І найважнейшае, што ў культурнай наогул аколіцы, якой з'яўляецца Ласінка і блізнячыя вёскі, час ад часу паяўляюцца яшчэ абармоты - хуліганы, якія ствараюць бескультурнасць. Хацелася б праклінаць іх, як праклінаюць людзі на гэтым аўтобусным прыпынку. Але мо' жыхары аколіц Ласінкі не будуць больш скрываць сваіх хуліганаў і падкажуць адпаведным уладам.

(мк)

— Спазнілася толькі на гадзіну, а ён ужо разгневаўся.

Салдат

Тэма пра даўнейшых салдат жыве ў народзе. Вясёлы народ былі тыя салдаты. Многа ім прыйшлося перажыць бяды і гора, смеху і клопатаў. Аб здарэнні з адным такім салдатам расказаў мне Мікалай Астапшчук з Малых Тыневіч. А вось і яно.

Ішоў салдат са службы дадому. Ішоў доўга. Змарыўся, змарнеў. Запылены, не паголены. Зайшоў у вёску, каб адпачыць, ды перакусіць што-небудзь.

— Адкуль ты ідзеш? — запытала яго жанчына.

— Я салдат, а іду здалёк, бо аж з «таго свету». Змарыўся, стаміўся, галодны. Зайшоў да вас паесці папрасіць.

— Калі ты з «таго свету» то мо' і маіх сынкоў бачыў.

— Бачыў, — кажа салдат.

— А што яны там робяць?

— Авечак пасуць, але кепска ім там. Босыя, пожня ў ногі колецца, і апрануты яны дрэнна.

— Салдаціку, даражэнькі, вазьмі боты, занясі сынкам абуцца.

— А як там грошы, ці ходзяць? — дапытваецца гаспадыня.

— Не, — кажа салдат, — грошай там не прымаюць, толькі золата...

Пашукала гаспадыня ў сундуку, дала салдаціку золата, каб занёс сынкам, накарміла добра яго, напаіла. Салдат, баючыся, каб гаспадар не надаехаў, пачаў спешна ў дарогу збірацца.

— Трэба ісці, — кажа, — там мяне чакаюць.

Пайшоў салдат задаволены. Неўзабаве вярнуўся з млына гаспадар. Усхваляваная жанчына падрабязна расказала пра ўсё.

— Дурная! — крыкнуў са злосцю гаспадар. — Што ты зрабіла!!

Гаспадар выпраг каня і паехаў хуткай наўздагон. Салдат прадбачыў гэта. Ён спяшаўся да млына. Азірнуўся, аж-но бачыць слуп пылу. Ён у млын. Убегшы, крыкнуў:

— Лысы, хавайся! Едзе чорт і будзе з лысай галавы шкуру на бубен драць.

Млынар быў лысы. Ён з перапалоху ў кут. Салдат застаўся каля дзвярэй. Калі толькі раззлаваны гаспадар саскочыў з каня, салдат і кажа:

— Вунь дзе ён схаваўся.

Гаспадар скочыў да лысага. Той пад драбінай сядзіць і бачыць, што бяда. Хваць за нажа і сябе чарах па лысіне.

— Во, нячыстая сіла, ні табе ні мне, — кажа млынар.

Гаспадар перапужаўся, і злосць яму адышла. Апамятаўся — зірнуў, а тут і каня няма. Салдат паехаў на ім.

Пачухаў гаспадар патыліцу, пабурчэў і сумны вярнуўся ў хату.

— Ну, і што? — сустрэла яго гаспадыня.

— Нічога, — кажа ён. — Ці я маю быць горшы за цябе? Дазволю, каб нашы хлопцы пехатою хадзілі? Падумаў і аддаў ім каня.

Аляксандр Харкевіч
Лашукі